

INTEGRATSIYALASHGAN METOD ASOSIDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

UO'K 378.147.091.3:811.111

NMPI tayanch doktoranti

0009-0007-9965-3990

sheyxnazarovadurdona@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20565575>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim jarayonida ingliz tilini o'qitishda integratsiyalashgan metod asosida o'quvchilarning kasbiy faoliyati davomida bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish uchun pedagogik shart-sharoitlarning asosiy ro'li ta'kidlangan. Maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini samarali shakllantirish yo'lida xizmat qilishi ko'rsatilgan.

Аннотация. В данной статье подчеркивается ключевая роль педагогических условий в развитии знаний и навыков студентов в ходе их профессиональной деятельности на основе комплексного подхода к преподаванию английского языка в образовательном процессе. В статье показано, что современные педагогические технологии служат эффективным средством формирования коммуникативной компетенции студентов.

Abstract. This article emphasizes the key role of pedagogical conditions in the development of knowledge and skills of students during their professional activities based on an integrated approach to teaching English in the educational process. The article shows that modern pedagogical technologies serve to effectively form students' communicative competence.

Kalit so'zlar: integratsiyalashgan metod, kommunikativ kompetensiya, ESP, axborot-kommunikatsiya, texnologiyalar, ko'nikmalar.

Integratsiyalashgan metod ta'lim jarayonida fanlararo aloqadorlikni ta'minlash, bilim va ko'nikmalarni bir tizimda shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu metod asosida til o'rgatishda o'quvchilarning kommunikativ faoliyatga jalb qilinishi ustuvor vazifa sifatida qaraladi.

Integratsiyalashgan metod samarali natija berishi uchun ta'lim jarayonida muayyan pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi lozim. Avvalo, dars jarayoni kommunikativ muhit asosida tashkil qilinishi, bu asnoda o'quvchi o'zini real muloqot jarayonida his qilgan taqdiridagina til vositalaridan erkin foydalanishga intiladi. Shu sababli mashg'ulotlarda autentik materiallar, audio-video vositalar, interfaol platformalar hamda kasbiy vaziyatlarga asoslangan topshiriqlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Bundan tashqari, o'qituvchining metodik tayyorgarligi ham muhim omil hisoblanadi. O'qituvchi nafaqat til bilimiga, balki zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash kompetensiyasiga ham ega bo'lishi kerak. Chunki integrativ yondashuv darsning maqsadi, mazmuni, metodlari va baholash tizimini bir butun mexanizm sifatida tashkil etishni talab qiladi.

Bugungi raqamli ta'lim muhitida integratsiyalashgan metodni axborot-kommunikatsiya texnologiyalarisiz tasavvur qilish qiyin. Elektron platformalar, mobil ilovalar, virtual simulyatsiyalar va multimedia vositalari til o'rganish jarayonining samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, harbiy ta'lim tizimida virtual kommunikativ vaziyatlarni yaratish o'quvchilarning amaliy tayyorgarligini kuchaytiradi.

Masalan:

- onlayn brifing mashg'ulotlari;

- virtual harbiy topshiriqlar;
- ingliz tilidagi interaktiv xaritalar;
- multimedia asosidagi tinglab tushunish mashqlari kommunikativ kompetensiyaning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi dasturlar orqali talaffuzni tekshirish, dialog yaratish va yozma nutqni tahlil qilish imkoniyatlari ham til o'qitish sifatini oshiradi.

Ayni vaqtda, kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda individual yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir o'quvchining til o'zlashtirish darajasi, qiziqishi va ehtiyoji turlicha bo'lganligi sababli topshiriqlar differensial asosda tashkil qilinishi lozim. Bu esa o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirish bilan birga, ularning mustaqil ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Zamonaviy til o'qitish metodikasida kompetensiyaviy yondashuv asosiy o'rinlardan birini egallaydi. Ushbu yondashuv ta'lim oluvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llash layoqatini ham rivojlantirishni nazarda tutadi. Ayniqsa, integratsiyalashgan metod nutq faoliyatining barcha turlarini o'zaro uyg'un holda rivojlantirish imkonini beradi.

Kommunikativ kompetensiya – bu shaxsning chet til vositalaridan foydalangan holda turli ijtimoiy, madaniy va kasbiy vaziyatlarda samarali muloqot olib borish qobiliyatidir. U tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarining integratsiyasi asosida shakllanadi. Shu sababli ingliz tilini o'qitishda integratsiyalashgan metodlardan foydalanish muhim metodik ahamiyat kasb etadi.

ESP (English for Specific Purposes) yondashuvi ham integrativ ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Chunki harbiy sohada ingliz tilini o'qitish umumiy til o'rgatishdan farq qilib, maxsus terminologiya, buyruq shakllari, operativ lug'at va kasbiy nutqiy vaziyatlarni o'z ichiga oladi. Shu jihatdan integratsiyalashgan metod bo'lajak harbiylarning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Metodist olimlar J.Jalolov, I.L.Bim, E.I.Passov, M.Canale va M.Swainlarning tadqiqotlarida kommunikativ kompetensiyaning lingvistik, pragmatik, strategik va sotsiomadaniy komponentlari alohida ta'kidlangan. Integrativ yondashuv esa aynan ushbu komponentlarni uyg'un holda rivojlantirishni taqozo etadi.

Xorijiy tadqiqotchilar ham kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda turli metodlarni taklif etganlar. E.I.Passov kommunikativ til o'qitishni konseptuallashtirgan olimlardan biri sifatida guruhda ishlash, savoljavob, dialog va nutqiy topshiriqlar orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishni asoslagan.

Harbiy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitishning asosiy maqsadi kursantlarni xalqaro harbiy hamkorlikka tayyorlashdan iboratdir. Zamonaviy harbiy faoliyat ko'p hollarda xalqaro muloqot bilan bog'liq bo'lib, bu xorijiy tilni amaliy qo'llash zaruratini kuchaytiradi.

Integratsiyalashgan metod orqali kursantlar:

- xalqaro harbiy terminologiyani o'zlashtiradi;
- operativ muloqot olib borishni o'rganadi;
- buyruq va ko'rsatmalarni tez tushunadi;
- jamoaviy kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ayniqsa, NATO standartlariga mos kommunikativ mashqlar bo'lajak harbiylarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu jihatdan integrativ yondashuv nafaqat til kompetensiyasini, balki strategik fikrlash va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilini o'qitishda integratsiyalashgan metodni qo'llash kommunikativ kompetensiyani shakllantirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu metod orqali tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalari o'zaro uyg'un holda rivojlantiriladi.

Bo'lajak harbiylarga ingliz tilini o'qitishda integrativ yondashuvni qo'llash ularning kasbiy tayyorgarligi, xalqaro hamkorlikdagi ishtiroki hamda kommunikativ faoliyat samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bois mazkur metodni yanada takomillashtirish va amaliyotga keng joriy etish bugungi til ta'limining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Ahmedova N.M. Scientific Concept of Continuous Lingua Methodological Training of Foreign Language Teacher based on Integrated Approach. Eastern European scientific journal, 2018/4/9. – P. 43-45.
2. Passov E.I. Kommunikativnyy metod obucheniya inoyatychnomu govoreniyu, 2-e chiqarish. – M., Prosveshchenie. 1991. – 223 c.
3. Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach. Cambridge University Press. pp. 53–60
4. Jalolov J.J. Bo'lajak tajribaning kasbiy kompetensiyasi shakllantirilgan ishlab chiqarish ta'lim sifatida. Bo'lajak chet tili o'quvchisining kasbiy yo'nalishtexnologiyasi. Respublika ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari. – T., 2009. - B.3
5. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma. – T.: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamgarmasi nashriyoti. 2006, – 160 b.